

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/sledztwa-i-lustracja/sciganie-zbrodni-przeciwko-nar/sledztwa-1/wybrane-sledztwa/zbrodnie-katynska/24212,Zbrodnie-Katynska.html>
26.02.2026, 17:41

Zbrodnie Katyńska

Informacja o śledztwie w sprawie Zbrodni Katyńskiej

Śledztwo w sprawie określanej symbolicznym mianem Zbrodni Katyńskiej, tj. w sprawie stanowiących zbrodnię wojenną i zbrodnię przeciwko ludzkości, zabójstw nie mniej niż 21 768 obywateli polskich dokonanych w okresie od dnia 5 marca do bliżej nieustalonego dnia i miesiąca 1940 r. na terytorium ZSRR przez funkcjonariuszy tego państwa, działających w wykonaniu podjętej w Moskwie w dniu 5 marca 1940 r. uchwały Biura Politycznego Komitetu Centralnego Wszechzwiązkowej Komunistycznej Partii (bolszewików), tj. o przest. z art. 118 § 1 k.k. w zb. z art. 123 § 1 pkt. 3 i 4 k.k. i inne, jest prowadzone przez Oddziałową Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie od 30 listopada 2004 r.

Zostało wszczęte na skutek formalnych zawiadomień o przestępstwie złożonych przez stowarzyszenia skupiające krewnych ofiar mordu katyńskiego. Notoryjna wiedza o śmierci Stalina i innych wysokich funkcjonariuszy partyjnych i państwowych ZSRR, odpowiedzialnych za dokonanie mordu, nie stanowiła przeszkody dla wszczęcia śledztwa katyńskiego bowiem szczególne przepisy ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej w art. 45 ust. 4 nakazują wszczęcie i prowadzenie postępowania karnego nawet w sytuacji, gdy wiadomo jest, że nie żyją już sprawcy zbrodni. To uregulowanie ustawodawca wprowadził mając na względzie m.in. powinność zadośćuczynienia wszystkim pokrzywdzonym przez totalitaryzm.

Celem śledztwa jest wszechstronne wyjaśnienie okoliczności sprawy, w tym między innymi, imienne ustalenie wszystkich obywateli polskich – ofiar Zbrodni Katyńskiej, ustalenie nieznanych dotąd miejsc ich kaźni i pochówku, sporządzenie pełnej listy osób, którym w niniejszym postępowaniu przysługują prawa pokrzywdzonych, ustalenie wszystkich osób biorących udział zarówno w podjęciu jak i w wykonaniu decyzji z 5 marca 1940 r., określenie zakresu odpowiedzialności każdej z nich i – o ile to będzie możliwe – pociągnięcie do odpowiedzialności żyjących sprawców.

Czynności dowodowe koncentrują się na przesłuchiwanie świadków oraz poszukiwaniu materiałów archiwalnych odnoszących się do Zbrodni Katyńskiej. Do chwili obecnej w śledztwie przesłuchano w charakterze świadków ponad 4400 osób. Większość z nich stanowią członkowie rodzin zamordowanych. Czynności przesłuchania świadków są prowadzone nie tylko na terenie Polski, ale również poza jej granicami, w drodze międzynarodowej pomocy prawnej.

W toku śledztwa w sprawie Zbrodni Katyńskiej poszukiwane są w kraju i poza jego granicami dokumenty mogące mieć istotne znaczenie dla przedmiotu postępowania. W tym celu prowadzone są rozliczne kwerendy mające doprowadzić do odnalezienia archiwalnych dokumentów, fotografii i dokumentalnych materiałów filmowych dotyczących Zbrodni Katyńskiej. Osiągnięciem śledztwa jest zebranie w jednym postępowaniu obszernego materiału dowodowego pochodzącego z wielu źródeł, który obecnie obejmuje ponad 700 tomów akt.

Z uwagi na istotne znaczenie dla niniejszego śledztwa materiału dowodowego zgromadzonego w śledztwie o sygn. 159 Naczelnej Prokuratury Wojskowej Federacji Rosyjskiej prowadzonego także

w sprawie Zbrodni Katyńskiej, prokuratorzy Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko narodowi polskiemu w Warszawie występowali trzykrotnie (w 2005, 2009 i 2013 r.) do Prokuratury Generalnej Federacji Rosyjskiej z wnioskami o udzielenie pomocy prawnej, poprzez udostępnienie całości akt śledztwa rosyjskiego o sygn. 159 oraz postanowienia o umorzeniu tegoż śledztwa. Do chwili obecnej strona rosyjska przekazała w kilku transzach uwierzytelnione kopie łącznie 148 tomów akt śledztwa nr 159, liczące ponad 45 tysięcy kart. Nie przekazano kopii pozostałych 35 tomów akt śledztwa 159 oraz postanowienia z 21 września 2004 r. o umorzeniu rosyjskiego śledztwa stwierdzając, że wniosek IPN nie może zostać wykonany „ze względu na jego niezgodność z ustawodawstwem Federacji Rosyjskiej”.

Nie udało się także uzyskać z prokuratury Republiki Białorusi kopii materiałów ze śledztwa prowadzonego w sprawie masowych grobów w Kuropatach koło Mińska. Republika Białorusi odmówiła też realizacji wniosku IPN dot. tzw. Białoruskiej Listy Katyńskiej. W wyniku natomiast realizacji wniosków Oddziałowej Komisji w Warszawie o udzielenie międzynarodowej pomocy prawnej uzyskano szereg materiałów z Niemiec, Ukrainy i USA.

W toku śledztwa prowadzone są przez biegłych genetyków czynności związane z identyfikacją zabezpieczonych na terytorium Polski szczątków ofiar Zbrodni Katyńskiej. Co do znacznej części z nich udało się bowiem uzyskać pełne profile genetyczne.

Najważniejszym wyzwaniem stojącym przed prokuratorami zespołu śledczego jest jak najpełniejsze zrealizowanie, przy istniejących ograniczeniach w dostępie do nowych materiałów źródłowych, celów śledztwa. Z uwagi na znaczny upływ czasu od popełnienia Zbrodni i obowiązującą w ustawodawstwie Federacji Rosyjskiej zasadę niewydawania swoich obywateli należy stwierdzić, że polskie śledztwo katyńskie ma obecnie charakter historyczny i finalnie nie doprowadzi do prawnego osądzenia sprawców zbrodni. Nie umniejsza to jednak rangi tego postępowania bowiem odtworzenie okoliczności Zbrodni i ustalenie jej sprawców jest naszą powinnością wobec ofiar.

Za jego prowadzeniem przemawia również polska racja stanu. Zbrodnia Katyńska nie została bowiem formalnie osądzona na forum międzynarodowym. W tej sytuacji ustalenie stanu faktycznego i dokonanie oceny prawno-karnej Zbrodni Katyńskiej i jej sprawców staje się obowiązkiem Państwa Polskiego. Sformułowanie i szczegółowe uzasadnienie w kategoriach historycznych i prawnych ocen tej Zbrodni znajdzie swój wyraz w decyzji merytorycznej kończącej polskie śledztwo.

[Następny Strona](#)

Pliki do pobrania

[Małgorzata Kuźniar-Plota, Kwalifikacja prawna Zbrodni Katyńskiej \(pdf, 109.47 KB\)](#)

[Witold Kulesza, Zbrodnia Katyńska jako akt ludobójstwa \(pdf, 161.7 KB\)](#)